

Om Hornblad. Af Claus Holm Sørensen.

Vi kender den alle, men er der egentligt ret mange af os der kender den. Planten som er noget af det mest taknemmelige i vores akvarier, den er nærmest umulig at tage livet af. Den er også en af de planter som vores fiskeyngel er bedst tjent med at gemme sig i, når de kæmper for at overleve i vores, til tider, overbefolkede akvarier. I vores lokaler i foreningen, findes der næsten ikke, et akvarium hvor denne plante ikke indgår i floraen, og mange medlemmer har igennem årene fået en pose med hjem, af disse planter. Hvad er det så for en, hvordan lever den, og hvor kommer den fra.

Slægten *Ceratophyllum* er den eneste i denne plantefamilie *Ceratophyllaceae*. Der er beskrevet ca. 40 arter, men ind til midten af 80'erne var kun de to anerkendte af vores botanikere, men de samme to optræder til gengæld i et utal af varianter. Den ene af disse to kaldes *Ceratophyllum demersum* og blev beskrevet af Linnaeus i 1753. Vi kender den i akvariestikken som den Tornfrøet Hornblad. Den anden bære navnet *Ceratophyllum submersum* og blev beskrevet af samme Linnaeus i 1763. Den kaldes af vi akvarister for Tornløs Hornblad. Bortset fra de koldere dele af vores verden, er disse planter udbredt over hele kloden. Som submerse planter findes de i floder, søer, vandhuller og damme. Som regel er deres stængler fæstnet til bunden med rodlignende dannelser, men de forekommer også drivende i vandet. Når den varme årstid sætter ind vokser stænglen med flere meter. Når det så bliver koldere i vejret, så dannes der i spidserne nogle korte, bladklædte, mørkegrønne vinterknopper med små og stærkt piggede blade. Efter moderplantens død, løsner disse knopper sig og de er så de nye planter der om foråret begynder den nye cyklus. I tropiske områder forbliver planten dog i vækst hele året.

Ceratophyllum er for de fleste let genkendelig, da der på en sprød stængel dannes nogle bladkredse på 3 – 7 cm. med 4 – 12 blade, som alle er gaffel delte flere gange, disse er let opad bøjet, runde i tværsnit og har for enden nogle spidse nåle, der for *C. demersum*'s vedkommende er tæt besat med nogle korte torne.

Slægtsnavnet er sammensat af de to græske gloser *Keras* = horn og *Phyllum* = blad og de beskriver de bladpigge, som findes på den først beskrevet art. Begge arter ser for det utrænede øje ens ud, men kan kendes fra hinanden på følgende træk:

C. demersum har ofte en rødlig stængel, planten er mørkegrøn, den er kraftigt bygget og kan blive ca. 2 meter. Bladene er gaffelgrene 1 – 2 gange, tæt tornede og ret stive. Frugten er forsynet med 2 bagudbøjede torne.

C. submersum har en grøn stængel, planten er lysegrøn og lidt spinklere bygget og den kan blive ca. 1 meter. Bladene er også gaffelgrene 3 – 4 gange. Uden torne og ikke særlig stive. Frugten er uden torne.

Begge Hornblads typer stiller samme krav og har de samme anvendelsesmuligheder, de har begge store tilpasningsevner og trives såvel i uopvarmede akvarier som i havedamme. Da stænglerne jo er ret bløde bør man transporterer dem forsigtig. De bør ikke sættes sammen med alt for livlige fisk. I opvarmede akvarier bliver skuddene lidt mere bløde og smidige hvilket gør at de let knækker af. Betingelserne i disse opvarmede akvarier, passer dem godt og de tåler uden problemer temperaturer på op til 28°C. hvis man vil bruge dem som flydeplanter, er normalt lys over akvariet udmærkede. Det ser heller ikke ud til at forskellige vandværdier betyder noget for dens trivsel.

Ceratophyllum bliver nemmest opformeret i akvariet når den holdes som flydeplante i vandoverfladen. Hvor de flydende stængler skaber et smukt grønt område, som virker meget dekorativt. Man behøver ikke mere end nogle få skud i begyndelsen, for i løbet af få uger at opnå dette smukke tæppe af flydeplanter. Man bør dog sørge for at stænglerne ikke bliver for meget

filtret sammen, idet det vil påvirke akvariets øvrige planter, som traditionelt befinder sig under disse planter, da Hornblad nemt skygger for alt lyset, samtidig med at de i deres vækst vil æde alt akvariets næringsstoffer. Desværre kommer Hornblad hurtigt til at dominere i mindre akvarier og i næringsfattigt vand. Derfor bør man med jævne mellemrum tynde ud og reducere blandt disse planter. Hornblad kan som sagt også plantes ned i bundlaget, men danner ikke de samme rødder som andre planter. Det gøres ved at man bundter flere stængler sammen og tynger dem ned med en vægt, når stænglerne efterfølgende bryder overfladen, korter man så disse af fra bunden og gentager processen. For at få dette til at fungere fordrer det at der kommer meget lys ned til planten.

Når planten er frit flydende vil der undertiden udvikles blomster. Disse er meget små og meget enkelt bygget, hvilket gør at de tit og ofte ikke bliver opdaget. Blomsten bliver under vandoverfladen. Der udvikles 15 – 20 hanlige blomster tæt sammen, de danner en lille gruppe på ca. 5 mm. De 1 mm. store hun blomster sidder til gengæld enkeltvis og har på frugtknuden en syleformet griffel med trådformet støvfang. Bestøvningen forgår under vandet og foregår ved at den hanlige blomst slipper de modne støvblade som ved hjælp af et luftholdig net stiger til overfladen hvor de driver rundt, med deres støvkamre vendt ned i vandet, pollenkornene faller af og driver rundt i vandet, hvor de med lidt "held" berører de hunlige blomsters støvfang på et eller andet tidspunkt.

De frugter som *C. demersum* udvikler, er på siden udstyret med to torne, og virker derfor lidt bizarre, i naturen bruges disse torne til at fæstne frugten på bunden, på denne måde finder kimet sin første plads på vores "jord". Det er dog sjældent at vi i akvarier, oplever at disse planters blomster, udvikles så langt at de også formår at sætte frø.

Dette var så lidt om de planter, som mange af os jo har stiftet bekendtskab med igennem vores hobby. Desværre må jeg nok selv tilstå at jeg ikke altid har behandlet mine egne Hornblad lige godt, da jeg sommetider har taget mig i at betragte den som ukrudt. Jeg må dog indrømme, at når de har taget overhånd i de akvarier, som jeg har haft dem i, så har jeg altid taget dem med i foreningen, fordi jeg anser det nærmest som en forbrydelse, at smide gode planter i skrallespanden, da der altid er en anden akvarist, der kan bruge sådanne "overskudsplanter". "Og så er man jo en flink fyr, når man forærer noget væk". Til gengæld vil jeg fremover behandle disse planter lidt mere ærbødigt, for nu ved jeg i hvert fald, hvad det er for nogle skabninger, som jeg har flydende rundt i mit akvarium i foreningen, og de er jo dekorative, samtidig med at de jo omsætter en masse affaldsstoffer i akvariet. Så hurra for denne, nok i bevidstheden, noget oversete plante.